

İştirak Hissesi Satış Kazancı İstisnası

2021/12

Ahmet YILMAZ

10.06.2021

I. Giriş

Vergi mevzuatımızda çeşitli amaçlar gözetilerek farklı mükellef gruplarına tanınan birçok vergi avantajı bulunmaktadır. İştirak hisselerinin elden çıkarmasında durumunda kurumlara sağlanan kurumlar vergisi istisnası mükelleflerin en sık faydalandığı vergisel avantajlardan birisidir.

Kurumlar Vergisi Kanununun 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlara ilişkin istisna düzenlenmiştir. İstisnanın amacı, kurumların bağlı değerlerinin ekonomik faaliyetlerde daha etkin bir şekilde kullanılmasına olanak sağlanması ve kurumların mali bünyelerinin güçlendirilmesidir. Bu bentte belirtilen koşulların sağlanması halinde, kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların %75'lik kısmı ile aynı süre ile aktiflerinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %50'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna edilmektedir.

Bu yazımızda, iştirak hissesi satışından doğan kazançlara ilişkin istisna uygulamasının kurumlar vergisi kanunu kapsamında örneklerle ele almaya çalışacağız.

II. İştirak Hissesi Satışı Kazancı İstisnasının Kapsamı

İştirak hissesi tanımı vergi kanunlarımızda yer almamakla birlikte, gerçek veya tüzel kişilerin başka bir kurumun veya şirketin sermayesine katılma payı olarak tanımlanabilir. Bu çerçevede, SPK hükümlerine göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dahil olmak üzere anonim şirket hisse senetleri ile limited şirketlere ait iştirak payları, eshamlı komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları, iş ortaklığında mevcut ortaklık payları, kooperatiflere ait ortaklık payları iştirak hissesi olarak istisna kapsamındadır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda iştirak edilen şirketlerdeki hisselerin satışları sonucu elde edilen kazançlara ilişkin istisnalar bulunmaktadır. Kurumların sahip oldukları iştirak hisseleri kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından elde edilen kazançlara ilişkin olarak, belirtilen şartların sağlanması halinde %75 oranında istisna sağlanmaktadır. Söz konusu istisna hükmünden, dar mükellef kurumlar da dahil olmak üzere, tüm kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabilecektir. Bunları kısaca sıralamak gerekirse;

- ✚ Anonim şirketlerin ortaklık payları veya hisse senetleri (Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dahil),
- ✚ Limited şirketlere ait iştirak payları,
- ✚ Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları,
- ✚ İş ortaklıkları ile adi ortaklıklara ait ortaklık payları,
- ✚ Kooperatiflere ait ortaklık payları

olarak sıralanabilir. Ayrıca, yasal düzenlemede, esasen iştirak kazancı içerisinde yer alan ve kârdan pay alma amacı taşıyan kurucu senetleri ile intifa senetleri ayrıca sayılmak suretiyle konuya açıklık getirilmiştir. Kurumlarının rüçhan haklarının satışından doğan kazançlar da bu istisna kapsamındadır.

III. İştirak Hissesi Satış Kazancı İstisnasının Şartları

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "İstisnalar" başlıklı 5/1-e maddesinde istisna uygulamasının şartlarına yer verilmiş olup, iştirak hissesi satış istisnasından yararlanılması için gereken şartlar belirtilmiştir.

A. En Az İki Tam Yıl (730 gün) Süreyle Aktifte Yer Alması

İstisna uygulamasına konu olacak iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının en az iki tam yıl (730 gün) süreyle kurumun

aktifinde yer alması, diğerk bir ifadeyle kurumun bu değerlere iki tam yıl süreyle bilfiil sahip olması gerekmektedir.

Örnek 1: 12 Mart 2018 tarihinde iktisap edilmiş ve aktife alınmış olduğu değeri 1.000.000TL olan bir iştirakini bir iştirak hissesinin, 12 Temmuz 2020 tarihinde sonra 1.200.000-TL karşılığında satmış olsun. Söz konusu satıştan dolayı elde edilen 200.000-TL tutarındaki kazancın ($200.000 \times \%75 = 150.000$) istisna kapsamındaki %75 'lik kısmını oluşturan 150.000-TL vergiden müstesna olarak beyan edilecektir.

İştirak hissesi satış kazancı istisnasından bahsedebilmek için edinim tarihi itibariyle iki yıl bulundurma şartını sağlaması gerekmektedir. Kurumlar Vergisi Kanununda belirtilen hükümler çerçevesinde edinim tarihi itibariyle 2 yıllık (730 günlük) süreyi doldurmayan iştirak hisselerinin satışından elde edilen kazançlar dolayı %75'lik istisnadan yararlanamamaktadır.

Örnek 2: ABC AŞ. 15 Haziran 2019 tarihinde 500.000-TL itibari değerle iktisap ettiği iştirak hissesini 20 Temmuz 2020 tarihinde 700.000- TL karşılığında satmıştır.

Satış sonucu elde edilen ($700.000\text{TL} - 500.000\text{TL} = 200.000\text{TL}$) 200.000-TL tutarında satış kazancı elde edilmiştir. Söz konusu satış kazancı kanunda belirtilen 2 yıllık (730 Gün) süreyi doldurmadığı için istisna uygulamasından yararlanamayacak ve vergi matrahına dahil edilerek beyan edilecektir.

Mükellefler aynı kuruma ait farklı tarihlerde iktisap edilen iştirak hisselerinin satışının söz konusu olabilmektedir. Bu durumlarda elde edilen kazançlar ile ilgili olarak iktisap tarihlerine göre 2 yıllık sürenin hesabında iktisap tarihlerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Örnek 3: AB AŞ. farklı tarihlerde iktisap ettiği 1.000.000-TL itibar değeri ile sahip olduğu YZ AŞ'nin iştirak hisselerini 01.12.2020 tarihinde 1.500.000-TL bedel karşılığında satmış ve satış tutarı peşin tahsil edilmiştir. Hisselerin iktisap tarihleri aşağıdaki gibidir.

İktisap Tarihi	İktisap Tutarı
01.06.2016	500.000,00
15.08.2017	300.000,00
05.05.2019	200.000,00
Toplam	1.000.000,00

Yukarıda tabloda görüldüğü üzere 3 farklı tarihte iktisap ettiği hisselerin tümünü tek seferde satışını yapan AB AŞ iktisap tarihleri itibariyle 2 yılı dolduran hisselerin satış karlarından istisnadan faydalanacak, 2 yılı şartını doldurmayan iştirak hisselerinin satışından elde edilen kazanç dolayısıyla istisnadan faydalanamayacaktır. İstisna kazancı iktisap tutarlarına oranlanarak hesaplanacaktır.

Hesaplama tablosu aşağıdaki gibidir.

Toplam Satış Tutarı	Toplam İktisap Tutarı	Kazanç
1.500.000,00	- 1.000.000,00	= 500.000,00

İştirak kazancının iktisap tarihleri itibariyle edinilen iştirak hisselerine oranlaması ve 2 yıllık süre şartını taşıyıp taşımadığı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

İktisap Tarihi	İktisap Tutarı	Oran	İştirak Kazancı	İktisap Süre Şartı
01.06.2016	500.000,00	0,50	250.000,00	Sağlıyor
15.08.2017	300.000,00	0,30	150.000,00	Sağlıyor
05.05.2019	200.000,00	0,20	100.000,00	Sağlamıyor
Toplam	1.000.000,00		500.000,00	

Tabloda görüldüğü üzere 01.06.2016 tarihinde iktisap edilen 250.000-TL ve 15.08.2017 tarihinde iktisap edilen 150.000-TL tutarındaki kazançtan yani toplamda 400.000-TL tutarındaki iştirak kazancı 2 yıllık süre şartını karşıladığı için %75 istisna uygulamasından faydalanılacak ancak 05.05.2019 tarihinde iktisap edilen iştiraklerin satışı sonucu elde edilen 100.000-TL tutarındaki iştirak hissesi satış kazancından dolayı istisnadan yararlanamayacaktır.

B. Satış Nedeniyle Elde Edilen Kazançların 5 Yıl Boyunca Pasifte Özel Bir Fon Hesabında Talip Edilmesi

İştirak hissesi satışından elde edilecek kazancın istisnadan yararlanan % 75'lik kısmının, pasifte "549- Özel Fonlar Hesabı"na kaydedilmesi ve satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar bu hesapta tutulması gerekmektedir. Bu hesaba kaydedilen kazanç tutarının sermayeye ilavesi mümkündür. Ancak sermayeye ilave dışında, 5 yıl içinde başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılması ya da kurumun tasfiyesi halinde, istisna uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergiler vergi ziyayı cezası ve gecikme faizi ile birlikte ödenmesi gerekmektedir.

Örnek 4: 11 Şubat 2017 tarihinde itibari değeri 1.000.000TL olan bir iştirakini 30.12.2020 tarihinde 1.800.000TL bedel ile satmış ve satış bedeli peşin tahsil edilmiştir. Satış kazancına ait istisna tutulacak tutarın hesaplaması aşağıdaki gibidir.

Satış Tutarı	Alış Tutarı	Kar	İstisna Oranı	İstisna Kazancı
1.800.000,00	1.000.000,00	800.000,00	x 0,75	= 600.000,00

600.000TL'lik istisna kazancı 549 Özel Fonlar Hesabı'nda takip edilecek ve 5 yıl boyunca işletmede tutulacak ve sermayeye ilave edilme dışında farklı bir şekilde işletmeden çekilemeyecektir.

C. Satış Bedelinin Satışın Yapıldığı Yılı İzleyen İkinci Takvim Yılına Sonuna Kadar Tahsil Edilmesi

Satış bedelinin tamamının, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şart olup, bu tahsilatın nakit veya nakit benzeri şekilde yapılması gerekmektedir. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergilerin vergi ziya cezası ve gecikme faizi ile birlikte ödenmesi gündeme gelmektedir.

Gelir İdaresince verilen 07/01/2019 tarih ve 64597866-125[5/1-e]-360 sayılı özeldede; *"Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalar kapsamında, şirketiniz aktifinde yer alan iştirak hisselerinin, %100 hissesine sahip olduğunuz grup şirketiniz ... A.Ş.'ye olan borcunuz karşılığında bu şirkete satılması durumunda, aktifinizde yer alan iştirak hisseleri adı geçen grup şirketinizde yine iştirak hissesi olarak var olacağından ve söz konusu iştirak hisselerine ... A.Ş. aracılığıyla dolaylı olarak sahip olmaya devam edeceğinizden, bahse konu satıştan elde edilecek kazançla ilgili olarak Kurumlar Vergisi Kanununun 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde düzenlenen istisnadan yararlanılması mümkün bulunmamaktadır."* yönünde görüş vermiştir.

Söz konusu kıymetlerin para karşılığı olmaksızın devir ve temlik, takası gibi işlemler istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir. Bu sebeple cezalı duruma düşmemek için satış işlemi gerçekleştiikten sonra 2 yıllık süre dolmadan tahsilatın banka hesabı üzerinde yapılması daha uygun olacaktır.

D. Uygulamaya İlişkin Diğer Hususlar

Kanunda menkul kıymet ticareti ile uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları menkul kıymetlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışında olduğu hükme bağlanmıştır.

İştirak hisseleri satış kazancı istisnasının düzenleniş amacı gereği, istisnadan yararlanılabilmesi için yapılan satışın kurumun mali yapısını güçlendirecek mahiyette olması gerekir. İstisnanın temel amacı kurumların mali yapılarının

güçlendirilmesinin teşviki olduğundan, ekonomik açıdan firmalara ilave imkân sağlamayan işlemler istisna kapsamı dışında kalacaktır.

Diğer taraftan, gayesi esas itibarıyla başka işletmelere iştirakten ibaret olan holding şirketlerin (aktiflerinde iştirak amacıyla iktisap edildiği ve elde tutulduğu ispat ve tevsik edilen iştirak hisseleri hariç olmak üzere) iştirak hisselerinin satışından doğan kazançlar için istisna uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Satış kazancı, satış işlemi ile birlikte oluşacağından istisna, satış yapıldığı dönemde uygulanacaktır. İstisna kapsamındaki değerlerin satışından kaynaklanan alacaklar için alınan faiz, komisyon ve benzeri gelirler, istisna kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Aynı şekilde, satış bedelinin döviz cinsinden belirlenmesi durumunda ortaya çıkan kur farklarının da istisna kazancın tespitinde dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır. Döviz üzerinden veya vadeli olarak gerçekleşen satışlarda, yabancı paraların ya da alacakların değerlemesinden kaynaklanan unsurlar vergi matrahının tespitinde gelir veya gider unsuru olarak dikkate alınacaktır.

IV.Sonuç

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-e maddesi hükmü gereğince en az iki tam yılı dolduran iştirak hisselerinin satışından elde edilen kazançların %75'lik kısmı vergiden istisna tutulmuştur.

İstisna kapsamındaki kazancın 5 yıl süreyle şirkette özel bir fon hesabında tutulması ve sermayeye ilave edilmesi dışında farklı bir amaçla şirketten çekilmemesi, yapılan iştirak hissesi satışına ilişkin satış bedelinin satışın yapıldığı yılı takip eden ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi, şirketin esas faaliyet konusunun menkul kıymet alım satım işiyle iştigal etmemesi gibi bazı şartlara bağlanmış ve şartı sağlayan kurumlara satış kazancı üzerinden %75 istisna sağlanmıştır.

İstisna uygulaması ile ekonomik kaynakların daha etkin bir şekilde kullanılması, kurumların mali bünyelerinin güçlendirilmesi amaçlanmakta olup, düzenleme kurumlara ciddi vergi avantajı sağlamaktadır.

DAHA DETAYLI BİLGİ ALMAK İÇİN BİZİMLE İLETİŞİME GEÇEBİLİRSİNİZ

Ahmet YILMAZ

Müdür

ahmet.yilmaz@centrumdenetim.com

 [LinkedIn](#)

 +90 (212) 267 21 00

 +90 (312) 512 59 42